

sector te weinig banen worden gecreëerd, dan zal het tekort aan banen in de private sector worden opgevangen door banen in de publieke sector en door sociale zekerheid, inclusief pensionering ergens tussen 50 en 60 jaar.

Zowel het tekort aan belastingopbrengsten uit de private sector als de hogere uitgaven door de publieke sector zorgen uiteraard voor begrotingstekorten. Indien deze structureel zijn of zelfs alleen maar groter worden, zullen marktpartijen er niet langer op vertrouwen dat zo'n staat zijn schuld zal afbetalen. Dan zullen zij óf weigeren nog langer geld te lenen óf gecompenseerd willen worden voor het risico op wanbetaling door middel van hogere rentes, die het probleem overigens verergeren. Dit is precies wat er in Griekenland is gebeurd. Ziehier de euro-crisis.

Toch zijn er economische mechanismen om dergelijke structurele economische scheefgroei te compenseren. Het mechanisme van de valutakoers is uiteraard niet beschikbaar binnen een muntunie. En dus moeten er andere mechanismen worden aangewend. Loonmatiging, een afgeslankte overheid en economische hervormingen vormen samen de belangrijkste mechanismen. Als een land minder innovatief is en minder economische groei heeft, kan dit gecompenseerd worden door goedkoper te produceren. Dat betekent dat werknemers loon moeten inleveren, langer moeten werken en minder riante pensioenvoorzieningen moeten krijgen. Op deze manier moet het bedrijfsleven in Zuid-Europa concurrerende worden en moeten de kosten van de publieke sector omlaag worden gebracht.

Deze maatregelen vergen wilskracht en discipline. Wat er in een aantal zuidelijke landen is gebeurd, is juist het omgekeerde. De eerste jaren na de invoering van de euro zijn de Zuid-Europese rentes zo laag geweest dat men daar dacht wel wat extra te kunnen lenen. De disciplinerende werking die door de markten werd uitgeoefend ten tijde van de drachme, de lire en de peseta was voor een groot deel weggefallen. De lonen stegen in Griekenland de afgelopen tien jaar sterker dan in Nederland en Duitsland, waar juist de broekriem werd aangehaald.

Griekenland is het eerste land waar de situatie uit de hand is gelopen en dat moet ook het laatste land zijn. Dat betekent dat wij, ook als voorbeeld voor andere landen die het minder nauw nemen met de discipline, terug moeten naar de gemaakte afspraken. Afspraak is afspraak. Een fundamentele afspraak die bij het Verdrag van Maastricht is gemaakt, is dat landen elkaar niet financieel zullen ondersteunen. Dat betekent – men heeft dat aan de overkant ook al kunnen horen van de PVV – dat wij helemaal geen EFSF nodig hebben, dus ook geen verhoging daarvan.

Inmiddels spreken wij over bedragen die onze begroting en het menselijk voorstellingsvermogen verre te boven gaan. 98 mld. is € 14.000 voor ieder Nederlands gezin. Die 98 mld. zijn niet alleen voor landen die hun broek niet kunnen ophouden, maar nu ook voor buitenlandse banken in nood. Er is naar de mening van mijn fractie maar één oplossing: geen verhoging van de EFSF, alle landen redden waar nodig hun eigen banken en geen bail-out van Griekenland. De Grieken doen wat de bevolking daar al lang roept: teruggaan naar de drachme. Die kunnen zij vervolgens devalueren waardoor zij weer kunnen concurreren op gebieden waarop zij zich thans uit de markt hebben geprijsd, zoals het toerisme.

De Raad van State waarschuwde in zijn advies over de Miljoenennota al voor een te groot risico op de ga-

rantieverlening door de overheid. De Nederlandse Staat staat namelijk in totaal al garant voor zo'n 187 mld. Dat zou vandaag bij goedkeuring van de verhoging van de EFSF 230 mld. worden. Dat is een bedrag van € 31.000 per huishouden dat Henk en Ingrid grosso modo bij hun hypotheek mogen optellen. Is het feit dat de Raad van State eerder heeft aangegeven dat de garanties tot een aanvaardbaar bedrag moeten worden teruggebracht, de reden dat de minister het thans niet nodig achtte bij dit voorstel een advies te vragen?

De EFSF, en helemaal een opgehoogd EFSF, lijkt ons de start van een permanente overdracht van middelen van noord naar zuid. Het maakt van Europa één groot België. De geldstroom van Vlaanderen naar Wallonië wordt hier een geldrivier van noord naar zuid. Ook Nederland, als relatief klein land, loopt uiteindelijk de kans om in een draaikolk van deze financiële rivier kopje onder te gaan. Dat is in wezen waar de Raad van State bij de Miljoenennota voor waarschuwt. Mijn vraag aan de minister is of hij daadwerkelijk gelooft dat hij met dit levensgevaarlijke financiële avontuur het vertrouwen van de financiële markten op termijn kan borgen.

De voorzitter:

Dank u wel, mijnheer Van Strien. Ik wens u geluk met uw maidenspeech.

Met uw komst naar de Eerste Kamer, zet u tevens uw eerste schreden in de politiek. Het is ook een bijzondere wending in uw loopbaan tot nu toe, die geheel in het teken heeft gestaan van wetenschap en ondernemen. U was twaalf jaar directeur van de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht en aansluitend zeven jaar algemeen directeur van de Universiteit Utrecht Holding BV en van de UMC Utrecht Holding BV. In deze omgeving hebt u wetenschappers begeleid bij het exploiteren van hun gepatenteerde kennis. In dit ondernemende deel van de universiteit werkte u op het kruispunt van bedrijfsleven, wetenschap en overheid.

U begon op zestienjarige leeftijd als beroepsvisser, maar studeerde af als natuurkundig ingenieur. Op de website van de firma Trekhaakcentrum.nl BV te Oosterhout, waar u laatstelijk aan was verbonden, staat dat dit bedrijf tegendraads in de markt opereert. Al met al voerspel uw maatschappelijke ervaring een interessante bijdrage aan het werk van deze Kamer. Daarmee wens ik u graag heel veel succes.

Het woord is aan de heer De Grave, die – u zult het niet geloven – zijn maidenspeech zal houden.

De heer **De Grave** (VVD):

Voorzitter, misschien staat u mij toe heel kort de cirkel van het leven te schetsen. In 1985, dus 26 jaar geleden, mocht ik als financieel woordvoerder van de Tweede Kamerfractie bij de algemene financiële beschouwingen, toen met minister Ruting, het woord voeren. Het is dan toch heel leuk dat ik na zo veel tijd, nu als financieel woordvoerder van de Eerste Kamerfractie van de VVD, het woord mag voeren over een zeer aangelegen onderwerp.

Laat ik in verband met de tijd twee opmerkingen maken aansluitend bij die van collega's. Daarna zal ik op de kern van de zaak ingaan. In verschillende bewoordingen is gezegd – ik moet dat ook vanuit mijn fractie opmerken – dat de wens van snelheid van de minister, hoe begrijpelijk ook, wat moeilijk te rijmen is met het feit dat wij pas

De Grave

nu het woord kunnen voeren over dit voorstel in dit huis. Donderdag is er gestemd in de Tweede Kamer. Het is toch niet echt heel redelijk om bij zo'n belangrijk onderwerp de Eerste Kamer, die wel eens fraai *chambre de reflexion* wordt genoemd, zo weinig tijd voor reflectie te geven. Als het moet dan moet het, dus wij zullen aan dit debat meewerken. Het had echter naar onze mening eerder gekund en ook ontmoeten, gelet op het feit dat het besluit in Europa al een hele tijd geleden is genomen. Ik hoor graag hoe de minister dit ziet. Kan hij toezeggen dat dit in toekomstige situaties anders zal zijn?

Het debat in de Tweede Kamer was goed. Naar aanleiding van de uitspraak van het Bundesverfassungsgericht en de wijze waarop dit nu in de Bondsdag wordt geregeld, is het vanzelfsprekend dat ook dit parlement een vergelijkbare positie en rechten wil hebben. Daar is in de Tweede Kamer goed over gesproken. De toezeggingen van de minister daar waren adequaat. Er werd gesproken over het parlement. Voor de zekerheid vraag ik, net als anderen, of dit ook de Eerste Kamer betreft.

Dan kom ik op de kern van de zaak. Er is over grote bedragen gesproken, die werden omgerekend naar bedragen per gezin, per belastingplichtige en per inwoner van Nederland. Ik herkende dat wel. In de jaren tachtig heeft de VVD daar ook met veel plezier aan meegedaan. Wij hebben het uitgerekend per baby. Dat ging dan vooral over het terugdringen van de staatsschuld en van het tekort. Het overheidstekort bedroeg toen overigens 8% tot 9%. De VVD is een partij die altijd zeer hecht aan financiële discipline en is zich zeer bewust van de omvang van het bedrag. Men hoeft mij dat dus allemaal niet voor te rekenen. Het gaat om een buitengemeen groot bedrag. Het is overigens geen bedrag dat wij uitgeven. Het is geen bedrag dat wij allemaal spenderen, maar een garantie inclusief alle rentes die daarop zijn bijgeboekt. Het is een maximaal bedrag, maar het is inderdaad wel groot.

Dit is niet iets wat wij als VVD-fractie lichtvaardig doen. Daarvoor zit de soberheid en de wens tot stabiele overheidsfinanciën ons te zeer in de genen. Juist omdat er zo veel is gezegd over het bedrag en de risico's die het met zich meebrengt, is het misschien goed om te benadrukken dat je een verantwoordelijkheid neemt als je ja zegt tegen dit voorstel van dit kabinet. Wij moeten ons er straks allemaal over uitspreken, want er is een verzoek tot hoofdelijke stemming gedaan. Mijn fractie zal unaniem ja zeggen tegen dit voorstel.

Het is dan ook goed dat in dit huis wordt gezegd wat het effect is als je nee zegt. Dat is ook een verantwoordelijkheid. Je neemt dan geen verantwoordelijkheid voor de ophoging van het fonds, maar wel een andere. Je neemt de verantwoordelijkheid voor wat er gebeurt als Griekenland failliet gaat. Dan wordt er gezegd: dat is makkelijk, dan gaan zij over naar de drachme en dan lost het probleem zich vanzelf op. Kom op, dat is een paar slagen te simpel. Lees wat het CPB hierover heeft geschreven. Het gaat natuurlijk niet alleen over Griekenland, maar ook over de gevolgen voor de positie van Spanje en van Italië. Dan is het de vraag wat het, als die landen failliet gaan, betekent voor de baan van Henk en Ingrid, voor het pensioen van Henk en Ingrid. Lees het Centraal Planbureau erop na. Dat zijn onverantwoorde risico's die dan worden genomen. De export van Nederland naar Italië is groter dan de export van Nederland naar China en India gezamenlijk. Is er enig idee bij de tegenstanders van dit voorstel hoeveel banen dat zijn? Is er enig idee hoeveel pensioeneuro's van Jan en Piet en van Ingrid en Klaas in

de pensioenfondsen van Nederland zitten? Wij zijn een rijk land. Wij hebben jaren gespaard. Dat hebben wij geïnvesteerd in de economie, in belangrijke mate ook in de economie van dat soort landen. Als zij failliet gaan, zijn wij dat geld kwijt.

Kortom, als wij zo meteen hoofdelijk stemmen, dan stemt iedereen ja of nee. De jastemmers nemen verantwoordelijkheid voor dit bedrag en dus ook voor de risico's die eraan verbonden zijn. Want zonder risico's is er weinig in de wereld. Maar de neestemmers nemen ook een verantwoordelijkheid. Zij nemen de verantwoordelijkheid om zich af te vragen wat er zou zijn gebeurd als een land als Nederland inderdaad nee zou zeggen tegen dit voorstel en wat de gevolgen daarvan zouden zijn, ook voor de Nederlandse belastingbetaler en de Nederlandse burger.

De voorzitter:

Mijnheer De Grave, gelukwensen met uw maidenspeech. Met enige schroom ga ik u nog even toespreken, want ik bedacht mij toen ik de tekst zag dat ik beter zou kunnen zeggen wat u niet hebt gedaan in uw carrière dan wat u wel hebt gedaan. Het is lastig om enige publieke functie te noemen die u niet hebt bekleed.

Op 27-jarige leeftijd – u refereerde daaraan – was u al lid van de Tweede Kamer, waar u verspreid over meerdere perioden in totaal tien jaar parlementaire ervaring hebt opgedaan. Tussendoor was u elf jaar gemeenteraadslid in Amsterdam, tevens wethouder. Dat was nog in de tijd van het monisme. U was locoburgemeester en vier maanden zelfs waarnemend burgemeester van de hoofdstad. U was twee jaar staatssecretaris in het parse kabinet-Kok I en aansluitend vier jaar minister van Defensie in het kabinet-Kok II. Vanaf 2004 was u achtereenvolgens voorzitter van het College Tarieven Gezondheidszorg, van 2004 tot 2006, en voorzitter van de Nederlandse Zorgautoriteit, van 2006 tot 2009.

In verschillende functies – dat kunnen wij ons allemaal herinneren – kreeg u te maken met moeilijke dossiers. Om er een te noemen: de nasleep van het drama van Srebrenica als minister van Defensie.

Nu kunt u ook het lidmaatschap van de Eerste Kamer aan de lange lijst van uw publieke functies toevoegen, aan uw palmares, zullen wij maar zeggen. Ik hoop dat u in dit huis niet minder dynamiek beleeft dan tijdens eerdere fasen in uw loopbaan en ik voeg daaraan toe dat uw ruime ervaring in deze Kamer zeker te pas zal komen.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Minister De Jager:

Voorzitter, Dank aan de leden voor de inbreng en ook zeer grote dank voor de spoedige behandeling van deze supplettoire begroting. Ik realiseer mij heel goed wat dat van deze Kamer vraagt nu de Tweede Kamer hierover donderdag heeft gestemd. Mijn grote dank daarvoor spreek ik bij dezen uit.

Het is misschien goed om direct vanaf het begin een paar misverstanden weg te nemen die zijn gerezen over de besluitvormingsprocedure in Nederland ten opzichte van die in andere landen. Allereerst had Nederland al in het voorjaar de ophoging verzorgd van de garanties bij de supplettoire begroting in het voorjaar, via een meer regulier proces bij de voorjaarsnota. Het onderdeel van de ophoging van de hoofdsom bij het 21-julipakket, dat andere